

Naša Sloga izlazi svaki 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmerno za pol. god. 1 f. a za kmeta 50 novčić. Izran carevine rišo poštarna. Pojedini broj stoji 6 novčić.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvaru.“ Nar. Post.

Godina VI.

U Trstu 1. Junija 1875.

Broj 11.

Pogled po svetu.

U Trstu 31. svibnja 1875.

Njegovo veličanstvo Car prispje sa svojega puta dne 15. u 11 sati pred podne sretno u Beć, gdje su ga Bećani izvanredno lijepo dočekali, a na samom kolodvoru pozdravilo ga burnim „Živio“ dvjesto mladih džakah Hrvata i Dalmatinaca, kao na odjek svojoj domovini, odkud se povratio.

Tom prigodom su bećke službene novine rekle veoma lijepo, neka se puk i činovnici i svi austrijski državljanii ugledaju u svojega Cara i Kralja, kako imaju svicstno i neumorno izpunjavati težke dužnosti svojega stališta. A i pravo su rekle, jer ako ikoji, to je sjegurno ljetosući put u Dalmaciju bio za Cara sve drugo, nego li zabavna šetnja uzprkos svoj slavi, kojom je bio svuda dočekivan i pratjen. Zato su ga bratja Dalmatinci i prozvali junakom, vidiši, kako je umio junački nadvladati sve potežkoće svojega, ako i carskoga puta.

Jos se neprestano govorio o posljedicah, koje bi mogao imati Carev put glede nas, južnih Slavena. Mi smo, naviestiv 1. pr. travnja taj previšnji put, rekli, što se iskreni i pošteni ljudi bolje poznaju, da se to više ljube i paze, pa izjavili nadu, da će to zastalno biti prva i neposredna posljedica toga puta. To se je evo i dogodilo, jer ako je naš narod i dosad ljubio svojega vladara, to ga ljubi stostruko više, odkad se s njim sastao i video licem u lice. A s druge strane je i sam Car pokazao više puti ovom prigodom, da ga je duboko gnula svestrana i srdačna odanost našega naroda. Ta medjusobna ljubav i sporazumljene nemogu nikako ostati bez svojega ploda, najme ako se promisli, da Car nije putovao Dalmacijom, kako smo već rekli, da se pročeće, nego da ju prouči s kraja na kraj, pak da je tu nedvojbeno čuo i video stvarih, koje su morale baš raniti njegovo otčinsko srđe.

U ostalom neima u svetu nikakvih osobitih novosti. Kod nas u Cislajtaniji promjenili se nekoji ministri. Bivši ministar poštjedelstva Hlumecký postao je mjesto Banhansa ministrom trgovine, a na njegovo je mjesto došao mladi Mansfeld. U Beću su se bojali većih i zamašnjih promjenah, najme kao posljedicam Careva puta, al su evo za sad dosta dobro prošli. Govorilo se ovih danah o slučajih promenah i u skupnom ministarstvu, pa čulo, da bi mjesto Kollera mogao postati ratnim ministrom Hrvat gijeneral Vlašić. Mjeseca oktobra će se sastati u Beću skupne Delegacije, a u isto će doba sjediti i careninsko vijeće. Dalmatinski sabor, koji se sabrao 19. tekućega, jednoglasnim je zaključkom upravio na Cara poslanici, u kojoj mu zahvaljuje, što se udostojio posjetiti uvjek mu vjernu i odanu kraljevinu Dalmaciju. Dne 24. tek. zatvorio se i razišao ugarski sabor. Već se čine priprave za izbor novih zastupnika. Reć bi, da će ovaj put ugarsi Slaveni, Slovaci najme, Srbi i Rusi, a možebit i Bunjevc i priekodravski Hrvati, biti u saboru bolje zastupani, nego su to bili dosada. Dao Bog! Gledate Rumunja pako se čuje, da će se okaniti biranja u sabor, gdje se nikako nemari za njihove pravice. Hrvatski se sabor sastao dne 26. Razni zakoni, koje je stvorio prošlih sjeditiba, bježu ovih danah od kralja potvrđeni. I hrvatski se sabor primiče koncem svojega trojletnoga djelovanja. Primorske občine su poslale na sabor predstavku, u kojoj mole, da se hrvatske županijske oblasti presele sa odmetnice Rieke u hrvatsko Primorje, gdje bi bile više na svojem mjestu, nego li su na Rieci. I mi želimo, da hrvatski sabor uvaži tu prošnju. Ban Mažuranić za svoga boravljenja na Rieci posjeti občinu Trsat, gdje je bio dočekan baš onako, kako Hrvati navadno dočekuju svoje zaslužne visoke dostojanstvenike.

Kako se sad vidi, Bismarck je bio ozbiljno namislio poremetiti evropski mir, nakon čiši zaratiti se na novo s Francuskom, kojoj nemože nikako oprostiti, što se je onako brzo izličila od njegovih udaraca. Nego je u dobar čas prispio onomadne u Berlin Car Aleksandar, te krenuo Bismarcka s toga sklizkoga puta, pa sad nje gove novine kao na zapovijed trube, da neće bit rata, jer da nisu njemačka i Franceska bile nikad bolje prijateljice, što su baš sada. Pak mu vjeruj! Al je i Engleska digla svoj glas proti njemčkoj ratobornosti, pa počela krepko braniti ne samo Francesku, nego i

Oglesi se primaju po na-
radnoj cijeli. Pisma neka se
salju poštama poštare.

Neće dopisani se dopisi ne-
upotrebljavaju. Dopisi so ne-
trađuju. Uredništvo i Od-
pravnictvo nalaze se u
Nuova N.º 4 piano 1.

ostale narode, kojim nista pogodi od njemačke pohlepnosti. Hoće, hoće malo po malo i Njemačka naučiti, da se nemože sve, što se komu shtjedne. I sama Italija nemisli se nikako do kraja zavaditi s Crkvom radi Njemačke, dapače ima znakovah, iz kojih se vidi, da u Italiji i svetojni i crkveni ljudi idu za medjusobnom pomirbom. Knez Milan putuje po svojoj državi, pak je svuda lijepo dočekivan. Iz Bosne dolaze grozne vesti o bjesnilu divljih Turaka proti nevoljnim Kršćanom.

Dopisi.

S otoka Krka, svibnja mjeseca.

Pokle su druge novine koješta izvestile o slavlju, kojim Kreki Otočani dočekaše svoga Cara i Kralja, budi zabilježeno štoga i u „Našoj Slogi“, kao glasilo istarskih Hrvata.

Znajte u kratko, da na 6. t. m. dodje iz Lošinja brzjavna prepovjed narodnih zastava, pokle su nekoje občine bile učinile u tu svrhu znatan strošak. Odmah 7. t. m. občine Vrbnička i Dobrinjska ulože brzjavni utok na Vis. Namjestništvo, koje se odazvalo hrvatskim jezikom, rekavši, da se pričeka, dok 10. i. m. stigne u Krk sam preuzv. g. Namjestnik. Kad se istoga dana glavari spomenutih občina nadju u Krku, preuzv. g. Namjestnik razabra, da dosadašnji liepi mir neće biti ni najmanje narušen tim, da se zadovolji pravednim željam našega hrv. pučanstva, kako mu valjda bijaše nabajala neka crna ptica zlokobnica, koja bje doletila koji dan prije u naše kraje, da se o stvari opita. Narodne zastave budu občinam dozvoljene a glavari se slavodobitni vrati svojim kućam.

Stignuo i dan 13. mjeseca. Rano u jutro obilazila svirka, a stanovnici Krka-grada ustali prije nego obično, da pozdrave sunce toga sretnoga dana, da izvijese sagove, zastave, i sve što bi na polješanje ujihovih kućah služiti moglo.

Već oko devetog sata stadožiti dolaziti razne občine i podobćine uz vihorenje zastava i srebreni glas narodnih sopilah. Upravo dostojanstven bijaše ulaz vrlih Dobrinjačah. Na čelu im narodna prekrasna trobojnica. Glavar sa starešinstvom stupaju pod sopilama sve dva po dva, a do njih se sklopio liepi broj čilih i krasnih parova, mladićah i djevojakah, u starijskoj nošnji. Oko 11. sata, najzadnja prispje neizbrojna povorka sviestnih i rodoljubnih Vrbničanah, dakako pod narodnim barjakom, na kom bijaše vidjeti krasno djelo vješte ženske ruke, te se i oni utabore, prošav u najljepšem redu preko glavnog trga, na polju kraj mora. Osobitu pozornost uzbudi starodrevna nošnja vrbničkih djevojakah. Medjuto dijeli se dvovrstne pjesme, izpjevane za taj svetčani dan.

Za 2. satom po podne brodić, što je na daljini izgledao carski parobrod, dade zrak, a tad započeme neprestana tunjava mužarah (maškuljah). Barćice zastavami se poredaju do izvan luke, a na lučnom kamenom mostu, gdje se ponosno dizao dosta liepi šator, čekaše jurve krčki načelnik, da pozdravi Nj. Veličanstvo. U brzo doklopota „Miramar“. Kao lastavica doleti careva šajka do mosta. Što bi okom trenuo, nadje se i naš mili Care pod šatorom. A kad je odzdravio načelniku pozdravu kao grom zaori iz tisuće i tisuće grla ubrbešni, dugi, neprekidni „Živio“, da je nadkrilio tunjavu mužarah, a kamo nebi ono nekoliko osamljenih razlikanih „Evviva“. Proz duge redove hrvatskih djevojaka i starijeljepih slavoiukah, uz neprestani burni „Živio“ izpod 5 Vladar u stolnu crkvu, gdje Ga na vratih krenu mili nam preč. Kapitolom sa svećenstvom. Već sučekā presv. biskup s naš premilostivi Car napne srušati, da mu neizbjegne nijedna rina-biskup rekav, „da mu čestita na povratku iz kraljevine Dalmacije, majke naše starodavne.“ Na to se povlačio naklonio premilostivi Kraj apostolski, a svećenstvo zapjevav „Tebe Boga hvalimo“ uputi se u presbiterij, gdje se Nj. Veličanstvo uzpne na priredjeno Mu prestolje, a pratnja poreda na istoj strani evanghelja u kanoničkih klupah, pokrivenih bogatim damaskom.

Po službi božjoj podje premilostivl Kralj, i opet dočekan izvan crkve od klicajućega puka u biskupske dvore, gdje su zanj tri najljepše sobe bile baš carski priredjene. Prvi je predvodio presv. g. biskup pred Vladara svoje svećenstvo, a Car mu odvratio veoma laskavo po prisutne gleda na viernost i pravednost podastrih Mu prošnjal.

Za svećenstvom nadodju gradjanske oblasti, kojim sledjaju najprije krčka občina s hrvatskim podobčinama, a onda četiri vanjske, čisto naške občine s presv. g. zastupnikom Vitezićem na čelu. G. Dr. Vitezić pozdravi Kralja hrvatski izraziv Mu u ime svih hrvatskih občinah neograničenu viernost i odanost, moleći Ga ujedno, da se udostoji primiti čedni darak, kao uspomenu na srećni po Krčane dan, naime u baršunu najukusnije vezanu sgodau pjesmu. Nj. Velič. blagonačlono primi, izpričavav se, kad i po Dalmaciji, što se neusudjuje odzdraviti u hrvatskom jeziku, jer akoprem ga dobro razumije, da se neusudjuje govoriti. Upita zatim občinske glavare za narodnost pučanstva i učevni jezik u pučkih školah. Hrvati, rekoše oni, jesu nam občinari, hrvatski nam u školi jezik. Caru je očevitno ugodio taj odgovor. Na polazku kliknuše Mu trostruki „Živio“. Na čem se Vladar najljubežljivije smješće i prijazno klanjavuć, zahvali.

Po tom pohodi previšnji Gospodar uz gromoviti Živioklik gradsku učionu, gdje Ga pozdravi smjela djevojčica. Odtud podje u gradsku sgradu, s koje, kad se pokaza na prozoru, stade neizrekomo kličovanje, živivanje, mahanje rubaca, bacanje klobukal, itd., tako da poradi neopisiva uzhita nije se mogao nastaviti pokušani narodni ples.

U to se približa čas rastanka. Kakov je bio taj rastanak! Tako se samo otac rastaje sa svojom djeecom. Najugodnije ganut žalio je premilostivi Vladar, što se nemože dulje zadržati sa viernim si pukom. Iza Careva odlazka pučanstvo vanjskih občinah podje mirno i dostojanstveno, kako je i došlo, svojim kućam.

Eto vam u kratko opis našega slavlja, što je ostati u blagoj uspomeni svakoga Krčana, a bože daj, da nam bude taj dan, košto se nadamo, nosioc bolje budućnosti.

Sa otoka Cres, dne 23. Maja. J.

Prigodom, kad je Nj. V. naš Car i Kralj pohodio grad Cres 13. t. m., pošao sam bio i ja u to glavno mjesto naše občine, da se naužijem te divne krasote. I doista, mučeno bi bilo perom opisati ljepotu, kojom je bio narešen grad Cres i množinu naroda, koji se je bio sakupio iz grada i izvanjskih podžupanijah, da pozdrave svoga milostivoga kralja, Franja Josipa I. Dakle dostoјno je pohvale naše občinsko zastupstvo, što je umilo ovako lijepo naresiti svoj grad, kako još nije nikad bio niti će biti.

Zastupstvo je pozvalo i sve pučanstvo izvanjsko na pozdrav Nj. V. proglašom, da ima svaki vikati „Evviva nostro Imperatore e Re“. A što je to „evviva Imperatore e Re“ — šta će to reći? Mislim, da ove rieči nije razumilo skoro dva dela puka u našoj občini, a kako sam mogao čuti od mnogih, ni istomu Caru da nije godilo to pozdravljenje talijansko, jer da nismo Talijani nego čisto Hrvati. Da se je pako Nj. V. Car pohvalio, da se nahodi zadovoljan u obziru svake stvari koli glede urešenja, toli pozdravljanja, ali da mu samo talijansko pozdravljanje daje razumiti, koji neljubi materinskoga jezika, da neljubi ni bratje od iste majke rođene. Izvanjski puk bio je naumio pozdraviti ga hrvatskim „Živio naš car i kralj“, ali u jutro prije dolaska Nj. Velič. izajde zapovjed od občine (podestarije), da nesmi nitko vikati „Živio“, nego svaki „Evviva“, jer da nismo mi Krovati ni Sveti-Jurčani, nego da smo Cresani, pak da bi sramota bila vikati „Živio“, akoprem ni tretina puka nezna talijanski. Čitamo u zadnjem broju „Naše Sloge“, da je Krk (Veja), akoprem ondi u gradu ljudi više talijanski govore i znaju nego u Cresu, jer Cresani doma samo hrvatski govore, izuzam onu peščenu gospode, pozdravio lijepo hrvatskim „Živio“. I od Spljeta doznajemo, da je Nj. V. naš Car odgovorio podešti Bajamontiju, da mu veoma godi hrvatsko pozdravljenje. Živio dakle naš dragi otac Car i Kralj Franjo Josip I.! U Dalmaciji da je izjavio svoje visoko zadovoljstvo o hrvatskih školah i gimnazijah i napisao hrvatski svoje visoko i prejasno ime. A naš Cres toliko se sramovao pozdraviti Ga hrvatski, kako da nezna Nj. V. naš Car i u Beču stanujući, koji narod je ovdje i u kojem materinskem jeziku govori. Nego kad će tako naša Gospoda, neka jim bude i po sili.*)

Sa otoka Krka, dne 18. svibnja.

Sa svih se stranah naše Istre dnevime tužimo, da nam je narod zapušten, da je zaostao daleko za ostalimi naobraženimi narodi; ali malo koji od nas žalivoče nastoji, da, ne riečju već djelom tomu zlu doskoči. Neima ga, koji se nebi kojekako izpričao:

* Nemožemo da nespomenemo, da je ovaj dopis od slova do slova pisala načica ruka, pa evo kakav je bistar i razgovoran. Dajte nam našo narodno ime, pa mi krivi, ako u kratko vremena negrešimo u sitem Ured.

Ovaj bi mogao vidati i liečiti te naše rane, ali neće iz mržnje proti narodu, onaj nemože tobže s neumiće, treći s neposobnosti, a jedva koji vrši svoju dužnost, dočim bi svakomu valjalo doprijeti po koje zrnce na korist pučke prosvjete i boljka narodnoga. Ali ako to može svaki, učitelj jest onaj, koji već po svom zvanju i položaju, može i mora narod od sna buditi, pitajući dječicu načom, tim dandanas potrebitim kruhom, ter tako gojeć domovini našoj naraštaj, kojemu je tmine razpršivati, a svjetlost unašati. Da pako učitelj uzmognye narodu koristiti, treba mu znanje, treba mu ljubavi za domovinu; ali čemu mu znanje, ako ga nezna uložiti, ako se nezna u svom položaju njim okoristiti. Radi toga svakomu je učitelju sveta dužnost upoznati narodne potrebe, razviditi narodne mabue (nevaljajštine), pak onda upri svom rovnošću, da pokvareno popravi, da kržljavo izliči, da manjkavo popuni. Jedna pako od najzgodnijih prigodah, kako da se učitelj upozna timi narodnim potrebama, jesu učiteljske skupštine, koje se običavaju sazivati po pojedinih naših Okružjih, ter je taj običaj hvala Bogu i u našem Okružju uveden već nekoliko godina.

I ove dakle godine po običaju pozvalo je školsko okružno Vieće u Lošinju učitelje svega okružja na skupštinu, koja će ljetos biti u Krku (Veji) dana 4. 5. 6. lipnja (junija). Kako su koristne takove skupštine, to već gori natuknusmo, zato nije nam jih ovdje dalje tumačiti, jer svatko znaće, da je to prava blagodat po napredak narodni. U njih može svaki učitelj uz razgovor svojih drugova saznati u što jim valja uprijeti, kako djecu podučavati, kako školske rane liečiti, riečju, kojim putem do željena cilja doći. Zaisto plemenit je zamišljaj tih skupština; zadaća jim spasonosna, ali i ogromna, a odtuda i plodovi valja da budu blagodatni i koristni.

Imali smo prigodu pročitati i program te skupštine, t. j. o čem se ima tu razpravljati. Šaljemo vam ga u prevodu iz talijanskoga, da ga, ako vam prostora preostaje, tiskate na obavijesti i razsudu svih prijateljih napredka. Mi ga u obče nemožemo nego pohvaliti; njim je školsko Okružno Vieće pokazalo, da dosta dobro shvaća potrebe školah u našem Okružju. Jedino bismo mu mogli prigovoriti s prekasnoga poziva. Školsko naime Vieće Okružno odjavilo Okružnicu 24. aprila, na školska mjestna Vieće, a pozivlje na skupštinu već na 4. 5. 6. lipnja (junija)! Čini se, da mu je nepoznato, koliko se hoće dok dodje n. pr. list poslan iz Lošinja na otok Krk u koje selo, gdje neima pošte! Tako n. pr. školsko Vieće Krčko razposlalo dobivenu Okružnicu 28. apr. „ad circulum“ školam občine Krčke. Sada s nestasice poštarskim uredah, znademo stalno, da će n. pr. najzadnja škola u Milohuć-selu primiti Okružnicu jedva oko 20. tek. mjeseca, a skupština u Krku, kako već gori rekoso, 4. 5. 6. lipnja. Sada uzmemo li u obzir važnost predmeta, koji se imaju razpravljati, zatim cilj, što ga takva skupština kanti postići, to je vrieme kratko pače prekratko, da se učitelj dovoljno pripravi. Ta komugod neće biti niti 8 danah do urečena roka, pa zar da u osam danah uz tolike posle, učitelj pripravan bude, ter mudro promozga svaku točku programa? Tim se svrha skupštine osuđeti, pa sve se radi „pro forma“; mnogi neće doći, navadjući Bog zna kakve izprike, a pravi uzrok bit će tražiti u kratkoći vremena. Zato bismo mi svjetovali školsko Okružno Vieće, da na godinu bar pol leta prvo urečena dana skupštine, Okružnicu razpošalje; tim bi zaisto svrhu bolje postignalo. No viditi ćemo. — Onda neznamo čemu IX. točka, tu bi mi izpustili, znajući, da se nigdje njemački jezik nepodučava, izuzeći li možda Krk, Cres i Lošinj. — Nemožemo napokon sreću odoljeti a da ne uzdahnemo, kada će započeti zvanično (oficijozno) dopisivanje školskih Vieča u hrv. jeziku. Ta smješno je, da nerečemo nepravedno, dopisivat si u tudjem jeziku, kada su nam mal da ne sve škole hrvatske! No i to će, ušam se, budućnost čim prvo riešiti! Buduć da pisac ovih redaka neće imati sreću, da skupštini prisustvuje, jer učitelj nije, to moli gosp. učitelje, da kojigod od njih (ta ima jih još hvala Bogu, koji svoj jezik i svoj narod ljube) objavi uspjeh skupštine. Nagovaramo pak i zaklinjemo naše rođljubive učitelje, da navlastito pri razpravljanju prve točke ulože sru svoju vrsnoću, te dokazi u ruci dokažu, da nemože nijedan učitelj odgojen u talij. dušu, potaknuti djecu našega Okružja na ljubav domovine. Najbolji dokaz su same naše škole; 30 i više godina da su u nas uvedene, pak kakvo domoljublje opažamo u našem puku? Nikakvo; a zašto, jer ga učitelji neimaju!

Program skupštine.

- Kako će učitelj nadahnuti svoje učenike ljubavlju domovine;
- Kako će učitelj usaditi u sreću svojih učenika zdrava načela žudorednosti svojim svagdanjim podučavajućem;
- Kako valja učitelju, kako podučavatelju i odgojitelju ponašati se u družtvu;
- Kako će učitelj nastojati izkorienit prazuvierje i predsude, što jih djeca obično upiju u kući roditeljih;
- Kojim najlakšim i najprostijim načinom podučavati djecu u prirodoslovnoj znanosti, a da se iz nje erpi najbolja korist;

6. Kako će učitelj probuditi u djeci čuvstvo nabožno naukom naravi i prirode;
7. Kako u pučkik školah najlakše izpravljati školske rade;
8. Što valja učiteljici učiniti, a da udahne u svoje učenice ljubav za kućnim životom i za domaćom štednjom; a kako crpiti najbolju korist iz ženskih radnjah;
9. Kojim će načinom podučavanjem njemačkoga jezika svojim učenicima najbrže koristiti.

FRANINA I JURINA.

Fr. Sad smo lepi, Jurino! — znaš ča nam se je dogodilo?

Ju. A ča zlomara?

Fr. Sve ono, ča smo mi ucki dan čakuli od nekega vološčaka i nekakovih 50 fijurini, sve ti je to neki naštampal va „Našoj Slogi“, pak se na to neki Vološčaki ripe i nam jako zameraju, kako da smo mi krivi, da

se naše čakule štampaju.

Ju. Pak ča govore?

Fr. A da nî ono sve onako istina, kako smo mi govorili, ač da je on stari Armadur obećal ne pedeset, lego petsto fijurini, ako bude na Voloskem čisto talijanska škola.

Ju. Tako to smo jako falili!

Fr. I kako! — ča ti se mala razlika vidi med 500 i 50 fijurini?

Ju. Jo razlika je, al moraš znat, da se va takovih stvarali negljeda, koliko ki da il obeća, logo zač dā il obeća. On Armadur je obećal va čisto slavjanskem kraju, za čisto talijansku školu, ne 50, lego valje 500 fijurini; a to ti je, moj dragi, 450 puti huje, lego smo mi prvi put rekli!

Fr. Vidis vraga!

Ju. Ja nisam proti talijanskemu zajiku, ač je dobro znat i turski, a kamo li ne talijanski va ovel našeli stranah, lego je grdo pred Bogom i pred ljudi, uzviševat tuji zajik i tuji običaji na škodu i sramotu svojega roda i zajika, koga ti je Bog dal.

Fr. Bome, Jure, ti imaš posvema pravo.

Ju. Ja bim hotel videt, ča bi rekli, na priliku, Rovinjezi, ki su čisti Talijani, da se tamko ki najde, ki bi obećal bilo čagod za školu v Rovinje pogodbom, da bude čisto nemška; pak još da bi ta škola bila jedina va svem mestu, kako je ona jedina na Voloskem — velim, ja bim hotel videt, ča bi rekli na to Rovinjezi, akoprem je nemški zajik neč i više odi talijanskega.

Fr. Na to neka ti odgovore oni neki Vološčaki sami, ač da mi ča ređemo, bi nam zamerili! —

Nešto o opljetbi vinograda.

(Gospodarski List Dalmatinski)

Poznato je, da opljetba vinograda spada medju najvažnije i najkoristnije vinogradarske radnje, o čem će se biti sjegurno uvjerio svaki vinogradar, koji je tokom prošlih godinah umno obavljao taj posao. Veliku doista važnost ima za dobrotu ploda pametno obavljenog ovo djelo, a osobito, ako je dotični vinograd bio po umnu načinu obrezan.

Drugi bo je sasvim način opljetbe kod rezanja na glavu, gdje vinogradar već u rezitbi nije ostavio nego 2 do 3 reznika, a svaki reznik na jedno ili dva oka; a drugi kod vinograda, koji je rezan na mladicu, na konjac ili na luk.

S toga i kod opljetbe moramo razlučiti tri radnje, a to su: opljetba, škopljene i odrez (mozzatura), te po pravilih svake pojedine postupati.

Opljetba sastoji u tom, što vinogradar pomjivo odstrani od trsa i od mladice, koja nosi plod, već prvih 15 do 20 danab odkako je pup počeo bacati, a svakako prije nego groždje počme cvasti, one mlazove i zaperke, koji nenose ploda i na koje trs uzalud hranu troši; na to s opazom, da ujedno u ovoj radnji odredi mlazove za dojduću rezitbu. Ovaj posao treba čim prije obaviti, a nipošto zapustiti, jer, dokle su mlazovi nejaki, možemo jih lakko i na veću korist trsa odstraniti; dočim, kad se ukrije, ostranjujući ih, otvaramo trsu mnoge rane, koje mu veoma škode. Opljetba se dade obaviti na svakom načinu rezanja, ali samo s tom razlikom, da čim je umniji bio način rezanja i uzgoja trsa, tim je i radnja savršenija i korist očevidnija.

Druga radnja u opljetbi jest škopljene. Ova je radnja istodobna sa opljetbom i sastoji se u tome, što vinogradar odkine s nekim vrhuncima plodonosnih mlazova, a s reznikah zaperke i to prvi 15 do 25 danah, od kako se je pup pomolio i pošto se je plod dobro ukazao; ali i ovaj posao vrši se prije nego groždje počne

cvasti i to sliedećim pravilom: ako na jednom mlazu (mladici) vidiš dva grozda, tada moraš dva lista povrh tih dvaju grozdab ostaviti, a vrhuncac odstraniti. Ako li ti se na mlazu nepokaže nego jedan grozda, tada ostavi tri lista povrh toga grozda a vrhuncac odkini. Najdješ li slučajno na mlaz, koji nenosi ploda, toga, kako rekoh već u opljetbi, odmah odstrani, jer ti je bezkoristan, pa ga ti škopio koliko ti drago.

Škopljene je dakle posao, koji se odnosi izključivo na mladice odredjene za plod, a nipošto na one odredjene za reznike; jer, ako mi reznike poškopimo, tada možemo biti sjegurni, da smo izgubili dogodišnji plod, a k tomu jošte veoma naškodili trsu, jer mu uztegnuli glavno kolanje i širenje sokova, te nam se je nadati bezdvojbeno, da će nam vinograd kroz malo godinah poginuti, ako se budemo držali takove nepravilne radnje. A tomu nam budi najbolji dokaz iskustvo onih dalmatinских vinogradara, koji su škopljene obavljali bez ikakve razlike mlazova, te nabrzo uvidili i podpuno se osvjedočili o pogibeljnih posljedicah, na koje su nabsali, nepostupajući po zakonih opljetbe.

Treći i najjednostavniji posao opljetbe jest odrez (mozzatura), koji je u nas jošte veoma malo poznat, dočim se u Njemačkoj i Ugarskoj posvakud rabi.

Odrez sastoji se u tome, što vinogradar odreže vrhunac loze, bez razlike reznika ili mlaza plodonosa, a to kad se je loza već ukrijeplila i narasla do neke, po vinogradarevu mnenju, dostačne visine, jedrine i tvrdine. Ova se radnja obično obavlja od konca Kolovoza do 15. Rujna, a samo se po sebi razumjeva da se u isto vrieme i zaporec odstrane. Ovim djelom dobivamo jedrije reznike, bolje i zrelje groždje, i ona je jedina radnja u opljetbi, koja se može najsavršenije obaviti na onom načinu rezanja, s kojim se ostavljaju sami reznici na 2 do 3 oka.

Sad nam jošte preostaje, da spomenemo čišćenje zaperaka s reznikah i s mladicah ostavljenih za plod. Ova je radnja, kako rekoh, istodobna sa opljetbom, sa škopljenjem i sa odrezom; ali jo također i posebna, te se obavlja i u Lipnju i u Srpju po koji put. Glede ove radnje razna su mnenja vinogradara, pošto jedni drže, da zaperke treba ostaviti, jer da dadu po kojim čemuljak, dočim drugi dokazuju, da se taj izgubljeni koji čemuljak obilno nadoknadi na mladici ostavljenoj za plod, kao što na dobroti i zrelosti grožđa.

Budi dakle preporučeno svakomu našemu vinogradaru, da u vrieme i pravilno obavi ovu važnu radnju, a mi mu jamčimo i kmetujemo, da će on brzo vlastitim iskustvom uvidjeti, kako mu se trud obilno naplaćuje.

U Gomilici dne 2. Svibnja 1875.

Stjepan Bakotić.

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE DRUGO.

Težatno zemljiste.

P. Što zovete težatnim zemljistem?

O. Zemljiste, kojo se da težati ili djelati, pa kad je obdjelano rodi i plodi, što nebi, da je zapušteno.

P. Može li postati težatnium svako zemljiste?

O. Može, samo ako je gospodara volja raditi i strpljivo čekati, dokle ugleda plod svoje muke. Kad n. p. tko posieće šumu, razkrši tlo i nasadi trsje, to je stvorio težatnim ono zemljiste. To isto biva kad prosuši močvaru, izore ledinu, il razkopa pašište.

O. Ima li mnogo takva zemljista u našoj domovini?

P. Ima na sve strane, a najčešće u Hrvatskoj i Slavoniji, a i u samom Primorju i Dalmaciji tako, da je proračunano, da bi na toj prekrasnoj zemlji, bez svojega diela Istre i Kvarnerskih Otoka, moglo baš lijepo živiti 6 milijuna duša. Koliko neima tu polja, gdje bi se mogla talasati bjelica pšenica; koliko prisojnih goricab, gdje bi moglo groždje ruditjeti; koliko zakutakah, gdje bi dozorilo najplemenite voće i divno se zelenilo najlepše povrće; koliko zastienjakah kod mora, gdje bi moglo rasti još toliko ulikah i roditi najlepšim uljem! Tu nebi trebalo drugo, nego negde zemlju prosušiti, negdje na nju vodu napustiti, negdje potoke i rieke uzpreći i urediti, negdje malo zemlje nanesti, pa cto u izobilju svega i svačesa; dočim je sada ta krasna domovina na mnogih mjestih pusta, a na mnogih drugih tako rdjavo obdjelana, da joj siromašni stanovnici gladuju i stradaju i od dana do dne sve niže padaju.

P. Kako bi se dalo pretvoriti u pitominu to pusto zemljiste?

O. Jako labko i bez velikih troškovab. Samo bi trebalo da su ljudi malo živiljniji i djelaviji, da su složniji gdje se radi o občem dobru, da su marniji za poboljšanje svojega stališa, ne pak da već jednom uvide, kako će sasvim propasti, ako ne budu htjeli ili umjeli bolje nastojati svoje gospodarstvo.

P. Je li težatno zemljiste posvud jednako?

O. Nipošto, dapače jest veoma raznoliko, čemu je uzrok narav brdah, iz kojih je poteklo. Negdje je n. p. sgnjeteno i tvrdo, negdje rahlo i sipko. Po nekojih brdaščih bit će bjeliskavo i kamenito, po nekojih pako crno i daboko. Ovdje je većinom pjeskovito, onđe pokrito debelim obletjem. Tamo se razlila voda, stnjivši iz korita, te pokrila polje pjeskovicom, a ovomo naniela mulja i blata, koje je, osušivši se, postalo da nemože plodnije. Nu bilo ovako il onako, svako je tlo težatno, samo kad se težak zna njim koristiti.

P. Deder, kažite mi, na koji način?

O. Prvi, najbolji, jedini način je taj, sijati i saditi prama zemlji, to jest, na ovoj ovo, na onoj ono; jer neprija svakoj rastlini svaka zemlja, nego ova voli ovu, a ona onu.

P. Razjasnite mi to, molim vas.

O. Ta to je jasno da nemože jasnije. Kad sam rekao, da jedne sjeme voli ovu zemlju, a drugo onu, rekao sam sve, što se može. Na ovoj sve raste i rodi, a na onoj hvira i jalovi. Koliko se težakah badava nemuči, kad siju i sade na svojoj zemlji nekoje stvari samo zato, jer to čine i njihovi susjedi! A muče se badava zato, jer nepoznaju naravi svoje zemlje, pa hoće se na silu, da se zemlja priloži ili prilagodi sjemenu, gdje se ima sjeme priložiti zemlji.

P. Razumijem vas dobrahno, ali kad bi govorili još jasnije, bilo bi mi...

O. E dakle slušajte. Ima gospodaruh, koji siju pšenici na pjeskovitoj zemlji, a ono bi na takvoj zemlji mnogo bolje uspiela raž (segala) i ovas (zob). Ima jih opet, koji neće da sade kuruze (turkinje) nego po višinah, gdje trpi mnogo od suše i malo rodi. — Nekoji gospodari misle, da je jaka i ilovata zemlja najbolja sjenokosa, a ono se najviše nakosi na rahljoj i sipkoj zemlji. Ovaj hoće da mu se trud naplati, sijući konoplje na tankoj i mršavoj zemlji; a onaj sadeć trsi na ravnicu, gdje je što dublja i jača zemlja; jedan i drugi neprestaju sijati žito ljetu za ljetom sve na jednom te istom tegu. — I tako bi mogao navesti sto i sto drugih primiera, iz kojih se jasno vidi, kako se mnogi i mnogi badava trude, jer neće da se prilagode zemlji, pa da siju i sade ovdje ovo, a onđe ono, kako je već za što zemlja bolja il gorja.

P. Kako se zovu ta težatna zemljista?

O. Akoprem nije moguće dati svim svojega osobitoga imena, jer strogo govoreć neima ni metra zemlje a da je posve jednak drugomu: sa svim tim težatna se zemljista diele nasploh na tri sliedeće vrsti, naime na zemljiste ilovato, kremenasto i vapnenasto ili na zemlju ilovacu, kremenjacu i vapnenjaču. Nu buduć se te tri vrsti zemlje nalaze najveć puti pomiješane jedna s drugom, to treba viditi, koje jest najviše, pa po toj joj dati i ime. Prama tomu zemlje se diele na ilovato-vapnenaste, na ilovato-kremenaste i na vapnenovo-ilovate, al i u tih lahko da je dobiti i drugih sastojnih dielova, zato se množe i njihova imena.

P. Koje su zemlje najbolje za težanje ili djelanje?

O. Pravo reći, zemlje su sve dobre, tko jih umije djelati; a iz-kustvo nas uči, da ima jako malo slabih i nevaljanih. I ako je istina, da neke zemlje vriede više od nekih drugih, pa da ima zemljistih srednjih i preizvrstnih: to je takodjer istina, da svaka zemlja može naplatiti težaku trud, samo ako se okolo nje trudi nešto i razumom, a ne samo životom. Neka bude zemlja ilovata, kremenasta, vapnenasta ili pomiješana, tko ju diela umom i razumom, neće ga nikad i nikako izdati, jer ju može gdje popraviti, a gdje prilagoditi joj il priložiti sjeme.

P. Dakle da zemlja rodi, dosta je, da ju čovjek djela?

O. Nemojte tako, čovječe, ta već ste mogli i sami viditi, da to nije dosta, nego da se još povrh toga mora dobro djelati, a to je ono, o čem ćemo drugi put govoriti.

Različite viesti.

* Carev doček na Rieci bio je izvanredno liep i sjajan. Magjari i Talijani bijahu kod tog dočeka tielo, a Hrvati duša i

srdece. Braća Hrvati iz Kraljevine, kao da su hotjeli svjetkovati Carev povratak iz Dalmacije, dodjoše tamo u veliku broju iz bliza i daleka. Tu se našli, da se poklone Caru, i prvi hrvatski dostojanstvenici s banom na čelu, osim mnogih odaslanstvah i drugih javnih licah. A i Caru da bijaše milo viditi tolike Hrvate oko sebe, pak da jih je veoma blagostivo primio i saslušao. Hrvatom, koji su vrvili po varoši kao na travinjaku, zaigralo je i tu srdece kao svuda, gledajući svojega kralja, pa nemogući da neudare pozdravljati ga svojim narodnim pozdravom, kličući mu, gdje bi ga god sretili, najsrdičniji „Živio!“ Magjaram i Talijanom nije bila po čudi ta navalna Hrvatah u onaj njihov zaselak na hrvatskoj zemlji, jer su hrvatski gosti bili dali Ricci za ona dva dana čisto hrvatsko lice, budući da je hrvatski govor i hrvatski pozdrav nadkriljivao svuda govor i pozdrav talijanski, a kamo li magjarski, premda su bili, kako se piše, naručeni i dobro plaćeni mnogi kojekakvi potrebnjaci, da viču „Eljen“. Carev put u Dalmaciju baš nije mogao imati boljega završaja, što ga je imao na Ricci, gdje se je takodjer prometnula u sjajnu pobjedu ona podmukla borba, koja se započela med hrvatstvom i tudjinstvom od onoga časa, kad je Car stupio na dalmatinsku zemlju.

* Carska odlikovanja. Kako se čita u službenih bečkih novinab, primorski načelnik barun Pino postao je tajnim savjetnikom, tršćanski načelnik Dr. D'Angeli i zemaljski kapetan istarski Dr. Vidulich dobiše Komendu Franje Josipa. M. ē. g. Andriji Štrku, župniku u Lovranu i c. k. nadzorniku pučkih školab u Kotarima Voloskom i Novogradskom, bi podjeljen zlatni križ s krunom za zasluge.

* Car i naš hrvatski jezik. Kad su se u vojničkom odgojištu na Rieci poklonili Caru tamošnji učitelji, Car jih je po navadi pitao, što tko uči, pa, kako piše „Primorac“, učitelju hrvatskoga jezika da je rekao: „Hrvatski jezik, veoma važan predmet!“

* „Glas Crnogorce“ javlja, da je N. V. naš Car, prigodom boravljenja u Kotoru, pošto bijaše primio pozdrav junačkih crnogorskih četah, odpremio knezu Nikoli brzojavku, u kojoj se zahvaljuje toli na počasti učinjenoj Mu od strane vojske, koli na poklonu istoga kneza, uvjerujući ga o svojoj privrženosti i prijateljstvu.

* Sa otoka Krka nam pišu, da se Krčani gradjani groze čestnim narodnjakom, koji su vikali Nj. V. „Živio!“ Nije dosti što se groze, neg hoće silom na vidjelo svojom finom italo-pelasgo-greko-latinskom kulturom, rugajući se i koješta sramotna i gruba čineći. Da, i seljakom da su prietili 24. t. m. prigodom novačenja. Za pjesme pako, koje su se onda po građu dielile, vele, da nebi to bilo narodnjakom pošlo za rukom, da su to oni prije znali. Puntari, Korničari, Sveti-Fuskari, Dobašljani, Baščani, Vrbančani, Dobrinje, Omišljani, što mislite? Toliko vas ima, pak trpite, da vam se ruga pesčica ljudi, koji trebaju vaš novac i vaš krah za život! Ohrabrite se, pak pokažite svetu, da ste srčni ljudi; vas je više, uzmite dakle moć Vejanom, i birajte u Veji za sudeca svojega čovjeka. Nebojte se nikoga niti najvećega gospodina, kad se svojim pravom služite i što je vaše isčeće!

* Za dvorskoga savjetnika kod ovog Namjestničtvu, čuje se, da će postati Dr. Viktor Pozzi, sadanji dvorski savjetnik u Zadru.

* G. And. Perko, ljekar za živinu u Gorici, bi imenovan c. k. kotarskim živinarom na Voloskom.

* † G. Dr. Andrija Gostila, rodom Slovenac, načelnik pravosudnega odicla hrv. vlade, bivši profesor na pravoslovnoj Akademiji, premru u Zagrebu. Prof. Dr. Kosta Vojnović govorio mu je posmrtno slovo na grobu. Sva Hrvatska žali gubitak toga vrednoga muža. I mi mu vapijemo pokoj vječni, žečeć, da bude njegova čestita uspomena poticališe sve to jače uzajemnosti izmedju Hrvata i Slovenaca.

Poziv na predplatu.

Pozivajući na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnine, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredničtv.

Ték Novacah polag Borse u Trstu od 16 — 30 Maja 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	-
Carski dukati (eckini)	—	—	5.25	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	—	5.24	5.24	—	—
Napoleoni	—	—	8.88½	8.89	8.88½	8.89	8.89	—	8.89	8.84	8.89½	—	8.90	8.90	—	—
Lire Inglesko	—	—	11.16	11.16	11.16	11.15	11.15	—	11.16	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—	—
Srebro prid (aggio)	—	—	103.—	103.15	103.—	103.10	103.15	—	102.75	102.75	102.75	—	102.75	102.75	—	—

Poziv na predplatu.

M I L J E.

Zadavno-poučni

LIST SA SLIKAMI ZA MLADEŽ.

Volume 30

„Hrvatski pedagoško-književni sbor“

Introduction

ପ୍ରକାଶ ମନ୍ତ୍ରମାଳା,

Novom godinom stupa „Smilje“ u treću godinu svoga bivanja. U ovo kratko vreme razširilo se je po svoj našoj domovini, kao što dosada nijedan naš list.

„Smilje“ će i nadalje poticati našu mladež na rad i u njoj buditi volju na čitanje naše knjige; u njem će ona uvek naći po koje zrnce zdrave i duševne hrane, kojom će si domoljubnu čut i čistu nabožnu moralnost udržati moći.

Ono će donašati svakovrstnih pjesmica, priповедaka iz života i povijesti, bajka i priča; povjestnih, životopisnih, zemljopisnih, narodo- i prirodopisnih i inih poučnih članaka, zatim zagonetaka, rebusa, situća, zabavnih i računskih zadaća itd, a sve to jezikom laganim i mlađeži posve razumljivim. Da je takov list našoj mlađeži vrlo potreban, o tom neće nitko sumnjati, tko zna, da valja već za rana u djeci ne samo buditi, nego i gojiti ljubav za sve, što je lijepo, plemenito i istinito, ako želimo, da nam naša kujiga u narod bolje prodre, nego što je to do sada bilo. te ako želimo, da se mlađež uz zabavu za svoje buduće osobno, domorodno i čovječansko zvaniye oplemeni.

Kod kraljeva putovanja po Dalmaciji opazio se da je dođano kakovih neprijateljih imade tamo naš narod, ali u nesretnoj Istri osobito na otocima Kvarnerskih, Lošinju, Cresu i Krku pokazalo se jošte šestih i nepravednijih. Otrvna guja mili ti se, lasti i privije dok te ne čakne. Čovjek, koga Dalmacija za vremena znala progmati iz svoga skuta, prenio svoje gojezdo med stanovnike Kvarnerskih otokah da tu kvari što se pokvariti dade, da tu njeti mržnju proti narodnim svetinjam, nebili se osvetio Slavjanom izkaliv svoj jed proti njihovim najumjerenijem težnjam. Taj čovjek, koji sjedi na glavi rečenim trim otokom, htio se proslaviti i pri godom careva posjeta: strogo zabranio svaki dokaz, svaki znak kojim bi se mogao narod prikazati Slavjanom. Razturio okružnicu kojom nalagao da se ne smije razviti nijedna trobojnica, a pri skociju mu u pomoć i taljanik Trstianski; ali obojica promasila, obojica nemogla skući pod jaram i zatomiti narodni ponos, dapače

resu. Koliko se moglo opaziti nije ga nista toliko zanimalo, koliko spašavanje broda u more i pratnja malenih djevojčicah vozačicah pri njegovu izkrcanju i ukrcanju. Pratile ga te nejake mornarice obasipajući ga evićeem na dolazku na kraj i na provratku na parobrod. On se jih nemogao sit nagledati, jer mu se dopala njihova okretnost i odjeća. Jedna vještija i pametnija, jer dvi li tri godine starija, upravljala kormilom a to kćerka M. Skopinića, druge desetogodišnjice i mlađe vještio prosičeale more luhkim veslićem kano da su to izkusni mornari pod zapovijedju svoga izučena kapetana. Bile odjevene modrom svitom, opasane crljjenim mornarskim pasom, a modre košuljice bile im obrubljene i urešene bielim natikom. I tu se pokazala narodne boje, kô što nam kormilarica sama rekla, uzprkos strogoj poglavarskoj zabrani. Bog poživio knjigiju i takva mornariču.

Nat. List.

Nastojat ćemo dakle, da nam „Smilje“ i nadalje ostane mezinčetom našoj mladeži, da će ga i nadalje u svakom hrvatskom domu kao mila gosta rado gledati i paziti, pa da će se i u buduće odlikovati koli nutarnjom sadržinom, toli vanjskim oblikom i liepimi, ukusnim slikama, za koje nećemo troška žaliti.

Već unaprije možemo obećati, da će „Smilje“ donašati zabavnih i poučnih članaka od najboljih naših spisatelja, od ggn.: Deželića Gj., Fabkovićke Mar., Fabkovića Sk., Filipovića Iv., Jarnevićeve Drag., Kochi-Kuhača Š., Marića Jos., dr. Marijanovića L., Šenoe Aug., Šimunčića Gj., Stojanovića Mij., Tomića Jos. Eug., Trnskoga Iv., Truhelke A., Zajea pl. Iv. i mnogih drugih.

Pozivljemo dakle sve uzgojitelje i prijatelje naše mladeži, da se u što većem broju na „Smilje“ predplate, pa koji ne imaju od sreće poroda, neka žrtvuju **62 novč.** za koje drugo valjano, i siromaštvo diete, koje će im za otmahu žrtvici sjegurno uviek zahvalno ostati.

„Smilje“ izlazi 1. svakoga mjeseca na cijelom arku od 16 strana, a cijena mu je na cijelu godinu samo **50 novč.** za Zagreb, a **62 novč.** za vanjske poštome ili ako se u Zagrebu u kuću nosi.

Sabirači predplate dobivaju na 10 predplatnika 1 iztizak bezplatno. Učitelje pako molimo, neka radili olakšanja ekspedicije nastoje, da se list za sve predplatnike jedne škole šalje pod naslovom ili dotične škole ili dotičnoga učitelja; za šiljanje predplate preporučamo poštovne naputnice, pošto se njimi i najlakše i najjeftinije novci odašiljaju.

Predplata neka se šalje izključivo upravi „Smilje“ Pivarska ulica br. 90, a za domaće ju prima i sveučilištna knjižara Albrecht-Fiedlerova: članci, dopisi, odlgonekte i reklamacije pako uredničtvu u Gundulićevoj ulici br. 936. Nefrankirani se dopisi neprimaju, a rukopisi se nevraćaju.

Upravljaljni odbor hrv. pedagog.-književnoga sabora.

Deng. Albrecht u Zagrebu

